

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาศถานภาพของการประกอบอาชีพของคนพิการ จังหวัด ขอนแก่นผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ
2. แนวคิดการฝึกอาชีพ
3. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิคนพิการและพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
4. แนวทางการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมและสังคมสงเคราะห์คนพิการ ในสังคมและสวัสดิการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
5. แนวคิดการสงเคราะห์คนพิการในต่างประเทศ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ

ได้มีผู้ให้ความรู้ของการพัฒนาอาชีพไว้ ดังนี้

ฮอพพอค (Hoppock Composite) ได้กล่าวถึงการพัฒนาอาชีพว่า การพัฒนาอาชีพเริ่มจากที่บุคคลเริ่มตระหนักว่า มีอาชีพบางชนิดที่จะทำให้เขาได้รับความพึงพอใจ และสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้ โดย ฮอพพอค เชื่อว่าก่อนการเลือกอาชีพต่าง ๆ เราทุกคนมีความรู้สึกเกี่ยวกับความต้องการในอาชีพใดอาชีพหนึ่งมานานแล้ว และทัศนคติต่ออาชีพบางชนิดนี้แหละ จะเป็นผลต่อทิศทางการเลือกอาชีพของเราในภายหลัง

โกลเบิร์ต (Tolbert, 1980 , p.31 อ้างถึงใน ประดิษฐ์ อุปรมัย และคณะ 2534, น.12) ระบุว่า พัฒนาการทางอาชีพ หมายถึง กระบวนการที่ต่อเนื่องของชีวิตบุคคล ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนา ค่านิยมทางอาชีพ การประมวลความคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์ทางอาชีพ การเรียนรู้เกี่ยวกับโอกาสทางอาชีพ และการได้ทดลองสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เช่น การทำงานครึ่งเวลา หรือเต็มเวลา และการพักผ่อนจากการทำงาน เป็นต้น

ศยามล ลัคนาสถิต (2540, น.25) กล่าวถึง ทฤษฎีการเลือกอาชีพว่ากระบวนการเลือกอาชีพเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ จะทำให้บุคคลสามารถเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม และบุคคลมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จก้าวหน้าในอาชีพนั้นได้ แต่ถ้าเลือกอาชีพไม่เหมาะสม ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนได้อย่างเต็มที่ มีแนวโน้มที่จะประสบความล้มเหลว

เชริทเซอร์ (Sherizer,1985, p.277 อ้างถึงใน ประดิษฐ์ อุปรมัย และคณะ,2534,น.12) กล่าวไว้ว่า พัฒนาการทางอาชีพ หมายถึง การตัดสินใจเลือกทั้งหลายซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชีพ ดังนั้นจึงไม่เป็นการตัดสินใจเลือกเพียงครั้งเดียว ที่เกิดขึ้นในขณะใดขณะหนึ่ง แต่เป็นการตัดสินใจเลือกทั้งหลายซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชีพที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเรื่อย ๆ มาในช่วงชีวิตของบุคคล

พัฒนาการทางอาชีพ มีความหมายครอบคลุมประเด็นสำคัญ 3 ประการ

1. เป็นพัฒนาการที่สำคัญส่วนหนึ่งของมนุษย์
2. เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงชีวิตของแต่ละบุคคล
3. เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกในสิ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชีพความเข้าใจแต่ละบุคคลมากขึ้นในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละช่วงวัยของเขา

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาการทางอาชีพ หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในเรื่องอาชีพของบุคคลที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยความต้องการและทัศนคติต่ออาชีพ จะมีผลต่อการพัฒนาอาชีพในอนาคต

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาการทางอาชีพ ที่สำคัญมี 3 ทฤษฎีดังนี้ (ประดินันท์อุปขมัย และคณะ, 2534, น.13 -18)

ทฤษฎีการพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ (Super Theory of Vocational Development) การพัฒนาอาชีพนั้น แท้จริงก็คือ การพัฒนาทางจิตใจและร่างกายผสมไปกับกระบวนการแสดงออกของความคิดรวบยอดของบุคคล (Self Concept) และความคิดรวบยอดนี้มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกงาน และความหมายบทบาทหน้าที่ที่เขาจะทำ การเลือกอาชีพก็จะเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงบทบาทในหน้าที่เขาอยากทำ

ซูเปอร์ เชื่อว่ามนุษย์ใช้หลักการทำงานเป็นการแสดงออกของบุคลิกภาพ บุคคลใช้งานเป็นเป้าหมายก็คือการแสดงออกของภาพพจน์ หรือความคิดรวบยอดของตนเองทั้งสิ้น

ซูเปอร์ได้จำแนกขั้นตอนการพัฒนาอาชีพออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง ขั้นการเจริญเติบโต (Growth Stage) เป็นช่วงเวลาตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 14 ปี ขั้นนี้เด็กเริ่มพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองหรือที่เรียกว่า “อัตมโนทัศน์” (Self Concept) เด็กจะพยายามหาประสบการณ์ที่หลากหลายและพัฒนาความเข้าใจของเขา เกี่ยวกับความหมายและจุดมุ่งหมายของงาน

ขั้นตอนที่สอง ขั้นการสำรวจ (Exploration Stage) เป็นช่วงเวลาระหว่างอายุ 15– 24 ขั้นนี้ บุคคลจะประจักษ์และยอมรับว่าความต้องการของเขามีผลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพ เขาจะเริ่มตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจและความสามารถกับโอกาสในงาน เขาจะแสวงหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะทางอาชีพซึ่งสอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของเขา

ขั้นตอนที่สาม ขั้นสร้างหลักฐาน (Establishment Stage) เป็นช่วงเวลาระหว่างอายุ 24 – 44 ปี ขั้นนี้ บุคคลจะประสบความสำเร็จโดยมีสมรรถภาพในการประกอบอาชีพจากการฝึกฝนอบรม และการมีประสบการณ์ในงานที่ผ่านพบมา และบุคคลเริ่มมีความก้าวหน้าในอาชีพเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

ขั้นตอนที่สี่ ขั้นการธำรงรักษา (Maintenance Stage) เป็นช่วงเวลาอายุ 45 – 64 ปี ขั้นนี้บุคคลพยายามรักษา และพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพของเขา โดยการฝึกอบรมเพิ่มเติมในระหว่างปฏิบัติงาน นอกจากนี้บุคคลจะเริ่มวางแผนเกี่ยวกับการเกษียณอายุจากงาน

ขั้นตอนที่ห้า ขั้นการเสื่อมถอย (Decline Stage) เป็นช่วงเวลาตั้งแต่อายุ 65 ปีขึ้นไป ขั้นนี้สภาพร่างกายและสติปัญญาของบุคคลเริ่มเสื่อมถอย ประสิทธิภาพในการทำงาน เริ่มลดลง ดังนั้น บุคคลจึงต้องเปลี่ยนบทบาทของตนใหม่ กลายเป็นบุคคลผู้มีส่วนร่วมหรือเป็นผู้สังเกตการณ์ในกิจกรรมต่าง ๆ แทนการเป็นผู้ปฏิบัติหรือผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อกิจกรรม

นอกจากนี้ ชูเปอร์ (จำเนียร ช่วงโชติ, วรรัตน์ รอดปรานี และ สมัย จิตต์หมวด, 2524, น.87) ยังได้เสนอหลัก 12 ประการ ของการพัฒนาอาชีพ (Vocational Development) ไว้ว่า

1. การพัฒนาอาชีพเป็นขบวนการที่ต่อเนื่องกัน โดยทั่วไปแล้วจะย้อนกลับไปตามา
 2. การพัฒนาอาชีพเป็นขั้นตอนและมีระเบียบแบบแผน
 3. การพัฒนาอาชีพดำเนินไปตลอดเวลา
 4. การคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองเริ่มตั้งแต่วัยรุ่น และเข้าใจชัดเจนเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น
 5. มองเห็นความจริงเกี่ยวกับการเลือกอาชีพจะมีมากขึ้น เมื่ออายุเพิ่มขึ้นตั้งแต่วัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่
 6. บุคคลจะเลียนแบบจากพ่อแม่โดยทางอ้อม ซึ่งมีบทบาทต่อการเลือกอาชีพด้วย
 7. วิถีทางและอัตราการเคลื่อนไหวของแต่ละบุคคล จากระดับหนึ่งไปอีกระดับหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับสติปัญญา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของบิดามารดา ความต้องการ ค่านิยม ความสนใจ ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
 8. แผนงานอาชีพที่แต่ละบุคคลเลือกเกี่ยวข้องกับ ความสนใจ ค่านิยมและความต้องการ การเลียนแบบบิดามารดา หรือสังคมที่อาศัยอยู่ ระดับและคุณภาพของการศึกษาแนวโน้มของโครงสร้างอาชีพและทัศนคติของคนในสังคม
 9. แม้ว่าแต่ละอาชีพต้องการลักษณะพิเศษในด้านความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ คุณสมบัติบุคคลหนึ่งอาจจะเหมาะสมกับอาชีพหนึ่ง และคุณสมบัติที่ตรงกันข้ามอาจเหมาะสมกับอาชีพหนึ่ง และคุณสมบัติที่ตรงกันข้ามอาจเหมาะสมกับอีกอาชีพหนึ่งได้
 10. ความพอใจในงาน และชีวิตขึ้นอยู่กับ ความเหมาะสมของความสามารถ ความสนใจ ค่านิยมและบุคลิกภาพในงานอาชีพ
 11. ระดับความพอใจของบุคคลในงาน ต้องเป็นสัดส่วนกับระดับการสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง
 12. งานและอาชีพเน้นความสำคัญของบุคลิกภาพมาก แม้ว่าบางคนจะเน้นองค์ประกอบอื่น
- ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของกินซ์เบิร์ก (Ginzberg 'S Theory) อีไลกินซ์เบิร์ก และคณะ (Ginzberg et al., 1951 อ้างถึงใน ประดินันท์ อุปรมัย และคณะ ,2534 น.13) ได้ร่วมกันพัฒนาทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพมาจากทฤษฎีการเลือกอาชีพ โดยได้แบ่งกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพออกเป็น 3 ระยะ ตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะเพ้อฝัน (Fantasy Period) เป็นระยะที่เด็กอายุประมาณ 6 ปี 11 ปี ในระยะนี้เด็กจะมีความรู้สึกนึกคิดว่า เขาสามารถจะเลือกประกอบอาชีพอะไรก็ได้ตามความปรารถนาของเขา โดยไม่ได้คำนึงถึงเหตุผลและสภาพความเป็นจริงของตน แต่เด็กจะเลือกอาชีพตามที่เขาเพ้อฝันหรืออุดมคติ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเขา

ระยะที่ 2 พิจารณาเลือกอาชีพอย่างคร่าว ๆ (Tentative Period) เป็นระยะที่ครอบคลุมช่วยอายุระหว่าง 11 – 17 ปี ระยะนี้เด็กประจักษ์แล้วว่าเขาชอบหรือสนใจกิจกรรมอะไร และเริ่มค้นพบว่าเขามีความสามารถในการทำกิจกรรมบางอย่างได้ดี การเลือกอาชีพคำนึงถึงความสนใจ ความสามารถ ค่านิยมที่เขาติดต่ออาชีพมาใช้ประกอบการพิจารณาเลือกอาชีพอย่างคร่าว ๆ

ระยะที่ 3 ระยะพิจารณาเลือกอาชีพตามความเป็นจริง (Realistic Period) เป็นระยะที่ครอบคลุมช่วงอายุระหว่าง 17 ปี ถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ระยะนี้บุคคลจะพิจารณาเลือกอาชีพตามสภาพความเป็นจริง ทั้งนี้พิจารณาองค์ประกอบด้านส่วนตัวและองค์ประกอบด้านอาชีพตามความเป็นจริง

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของไทด์แมน และโอฮารา (Tiedman and O' Hara Theory of Career Development) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางอาชีพ และการตัดสินใจเลือกอาชีพไว้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการเลือกอาชีพ (Anticipation or Preoccupation) แบ่งเป็น 4 ขั้นย่อย ๆ ได้แก่ ขั้นสำรวจและประเมินตนเองในด้านต่าง ๆ ขั้นประมวลความคิด ขั้นลองตัดสินใจเลือก และขั้นทำให้กระจ่าง

ขั้นที่ 2 ขั้นประกอบอาชีพและปรับตัวในการประกอบอาชีพ (Implementation and Adjustment) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นย่อย ๆ ได้แก่ ขั้นนำคนเข้าสู่อาชีพหรือการศึกษาเพื่ออาชีพขั้นปฏิรูปหรือขั้นปรับเปลี่ยน และขั้นธำรงรักษาความมั่นคงในอาชีพ โดยบุคคลจะพยายามสร้างความก้าวหน้าในอาชีพของตนและธำรงรักษาความมั่นคงในอาชีพให้คงอยู่เรื่อยไป เรื่องการพัฒนาอาชีพว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้การทำงานเป็นวิธีการแสดงออกทางบุคลิกภาพและการปรับตัวทางสังคม

ไทด์แมน ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและอาชีพ ที่จะเห็นได้ชัดเจนจากการที่บุคคลต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจ เขาได้ย้ำเรื่องของการตัดสินใจว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาการทางอาชีพ การตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นการในด้านการเรียน การทำงาน หรือกิจกรรมประจำวัน ล้วนมีส่วนเสริมสร้างที่จะทำให้รูปแบบการพัฒนาอาชีพของบุคคลผู้นั้น

การพัฒนาอาชีพเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เกิดในช่วงเวลายาวนานตลอดชีวิตของบุคคลก็ได้ และการตัดสินใจแต่ละครั้งก็มีผลต่อเนื่องไปถึงการตัดสินใจอื่น ๆ ที่ตามมาด้วยเสมอบางครั้งมีหลายสิ่งที่ทำให้เราต้องเลือกตัดสินใจในเวลาเดียวกัน ซึ่งจะต้องเลือกตัวเลือกที่ดีที่สุด ต้องให้บุคคลได้มีอิสระในการตัดสินใจ เพื่อผลประโยชน์และความพึงพอใจและเพื่อชีวิตในอนาคตที่สมบูรณ์ของบุคคลผู้นั้นเอง

Isaacson (อัจฉรา เขตถาวร, 2545, น.13) ได้กล่าวไว้ว่า

1. ทุกทฤษฎีเห็นร่วมกันว่า เรื่องพัฒนาการทางอาชีพ (Career Development) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต (Life Span Development)

2. เมื่อเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องไปตามช่วงอายุของบุคคล จึงมักปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้อาจจะต้องย้อนกลับก็ได้ถ้าได้ข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป

3. ความแตกต่างทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุให้บุคคลมีความต่างกันในด้านความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ โดยเฉพาะเมื่อได้อิทธิพลมาจากทัศนคติของบิดามารดา และความคาดหวังจากบุคคลอื่น ๆ

4. ในแต่ละอาชีพต้องการความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันออกไป รวมทั้งคุณลักษณะของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในแต่ละอาชีพ สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุให้บุคคลต้องปรับตัวเพื่อความสำเร็จในหน้าที่การงาน

5. บุคคลจะต้องพัฒนาประยุกต์ใช้บุคลิกภาพของเขา ในงานอาชีพนั้นอย่างไรขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ทัศนคติแรงจูงใจ รวมทั้งค่านิยมของเขา

6. บุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับงานและความสัมพันธ์ที่ตนมีต่อชีวิตมนุษย์หลายวิธี ตั้งแต่จากครอบครัว กลุ่มเพื่อน รวมทั้งประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ก็จะช่วยให้เขาได้เพิ่มพูน ความเข้าใจในเรื่องนี้มากขึ้นทุกที

7. ความสำเร็จในการทำงานที่บุคคลแสวงหานั้น จะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบส่วนตัวของบุคคล (ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ และค่านิยม) และสภาพการณ์ที่เป็นจริงภายนอก (โอกาสสภาพทาง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม)

8. ความพึงพอใจในงานอาชีพจะเกิดแก่บุคคล เมื่อศักยภาพที่จะประสบผลสำเร็จนั้น ปรากฏเด่นชัดและเป็นที่ยอมรับแก่ตัวเขาเอง

จากทฤษฎีการเลือกอาชีพ และพัฒนาการทางอาชีพ ทำให้ผู้ศึกษาได้แนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ผู้พิการอายุ 15 – 24 ปี ตัดสินใจเลือกอาชีพตามความสนใจ เขาจะแสวงหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะทางอาชีพ จะเลือกประกอบอาชีพที่สามารถสนองตอบความต้องการของตนเอง คนพิการ 24-44 จะประสบความสำเร็จในอาชีพได้จากการฝึกฝน และประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมา ส่วนคนพิการ อายุ 45-64 ปี จะพยายามรักษาและพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพของเขาโดยฝึกฝนเพิ่มเติม ในขณะที่ปฏิบัติงาน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของแต่ละบุคคล ดังนั้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จึงมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

3. การตัดสินใจเลือกอาชีพในแต่ละช่วงอายุของบุคคล จะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างกัน และพัฒนาการทางอาชีพของบุคคลจากช่วงอายุหนึ่งไปยังช่วงอายุหนึ่ง มีความต่อเนื่องกัน การรับรู้ และความสนใจเกี่ยวกับอาชีพจะเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพและประกอบอาชีพในอนาคต

ในการที่จะพัฒนาอาชีพ ควรจะต้องค้นหาความต้องการที่แท้จริงในการประกอบอาชีพ โดยพิจารณาถึงความรู้ ทักษะ ความพอใจ ความถนัดประสบการณ์ในชีวิตของคนพิการ และการตัดสินใจ เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาการอาชีพคนพิการ ซึ่งจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตามขั้นตอนอายุ ความพึงพอใจในอาชีพ ข้อมูลและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพและแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอาชีพ

2. แนวคิดการฝึกอาชีพของคนพิการ

การพัฒนาคนในสังคมยุคปัจจุบัน ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดคือการทำมาหากินตามวิถีของสังคมสมัยใหม่ที่มองว่าเงินเป็นปัจจัยหลักในการยังชีพ ดังนั้นแล้วจึงให้คำว่า “อาชีพ” ได้เริ่มเป็นคำที่สร้างให้คนในสังคมมองว่าอาชีพ คือ สิ่งที่สร้างรายได้ ซึ่งรายได้จะเป็นตัวชี้วัดความอยู่ดีกินดีของประชาชนจากความคิดนี้ การมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่คนในสังคมมองว่า เป็นทักษะชีวิตที่จะสามารถทำให้เขาเหล่านั้นพ้นจากภาวะความยากจนลงได้

จากการที่สังคมไทยเป็นสังคมหนึ่งที่ยังประสบกับปัญหาที่มาจากคนพิการอีกจำนวนมากต้องตกเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเอารัดเอาเปรียบ เนื่องด้วยการที่กลุ่มคนพิการเหล่านี้ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งก็ยังมีผลมาสู่การไม่มีงานทำและขาดความรู้ที่จะเอาตัวรอดในสังคม จากเหตุผลที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความสะท้อนมุมมองที่หลากหลายต่อปัญหาดังกล่าวมากขึ้น และจากสิ่งที่เกิดขึ้นมากมายทำให้รัฐบาลในฐานะเป็นสถาบันหนึ่งที่ต้องดูแลให้บริการสวัสดิการแก่ประชาชน จึงได้เริ่มที่จะเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาอาชีพให้แก่คนพิการที่เป็นกลุ่มเสี่ยงมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย

ดังกล่าวได้มีอาชีพมีงานทำและสามารถที่จะช่วยลดภาวะปัญหาและลดอัตราการถูกล่อลวงไปค้าประเวณีได้ ซึ่งก็ได้มีพันธกิจที่สำคัญของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในการที่จะป้องกัน แก้ไข พิทักษ์ คุ้มครอง และพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการฝึกอาชีพ มักจัดดำเนินการฝึกอาชีพในรูปแบบต่างๆ หลายแบบคือ (กรมแรงงาน, 2511 อ้างถึงใน อริศรา ธนุสิงห์, 2539, น.2)

1. การฝึกอาชีพในรูปโรงเรียนอาชีวศึกษา (Vocational School)
2. การฝึกอาชีพในสถาบันฝึกอาชีพ (Institutional Training)
3. การฝึกช่างลูกมือ (Apprenticeship Training)
4. การฝึกอาชีพสถาบันฝึกอาชีพหลักสูตรเร่งรัด (Accelerated Training)

นอกจากนี้แล้วยังได้มีการจำแนกประเภทของศูนย์ฝึกอาชีพออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ดังนี้

1. ศูนย์ฝึกอาชีพทั่วไป (central vocational Training) ฝึกอาชีพแก่เยาวชนและคนงานในหลักสูตรระยะสั้น
2. ศูนย์ฝึกอาชีพเฉพาะอย่าง (Comprehensive Vocational Training Center) ฝึกอาชีพให้แก่เยาวชนในหลักสูตรระยะยาว 2-3 ปี
3. ศูนย์ฝึกอาชีพแก่คนพิการ (Vocational Training Center for physically handicapped)
4. สถาบันฝึกอาชีพ (Institution of Vocational Training) สำหรับฝึกครูฝึกอาชีพของการให้การฝึกอบรมด้านอาชีพที่ผู้เข้าฝึกอบรมนั้นสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปเป็นประกอบอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับตัวเองได้ภายในท้องถิ่นของตนเอง โดยไม่ต้องย้ายถิ่นฐานเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่ ซึ่งก็ถือเป็นการลดอัตราแรงงานอพยพและปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย ดังนั้นแล้ว ก็ถือได้ว่าการจัดตั้งศูนย์หรือสถาบันในการฝึกอาชีพจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหายของสังคมได้เป็นอย่างดี และในการจัดโครงการฝึกอบรมในแต่ละพื้นที่ก็ได้มีขั้นตอนในการดำเนินงานที่สำคัญในการวางแผนงานการฝึกอาชีพ

จากแนวคิดการฝึกอาชีพดังกล่าว สรุปได้ว่าการฝึกอาชีพมักจัดดำเนินการฝึกอาชีพในรูปแบบต่างๆ หลายแบบคือ การฝึกอาชีพในรูปโรงเรียนอาชีวศึกษา การฝึกอาชีพในสถาบันฝึกอาชีพ การฝึกช่างลูกมือ การฝึกอาชีพสถาบันฝึกอาชีพหลักสูตรเร่งรัด แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับ ความรู้ ความสารถ ข้อจำกัด และประสบการณ์ในการทำงานสามารถเป็นแนวทางในการฝึกอาชีพและเลือกอาชีพให้ตนเองได้อย่างเหมาะสม

3. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิคนพิการและพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

คนเราทุกคนเลือกเกิดไม่ได้ หากเลือกได้คงไม่มีใครเลือกเกิดมาเป็นคนพิการและเมื่อพูดถึงคนพิการแล้ว คนทั่วไปก็จะมีทัศนคติที่เหมือนกันว่า คนพิการ คือ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พงศ.2525 ได้ให้ความหมายของคนพิการว่า หมายถึง เสียอวัยวะ มีแขน ขา เป็นต้นเสียไปจากสภาพเดิม ความหมายนี้ค่อนข้างแคบ ความจริงแล้ว คำว่าคนพิการมีความหมายมากกว่านั้น พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ได้ให้ความหมายของคนพิการว่า ผู้ที่มีความบกพร่อง หรือสูญเสียสมรรถภาพทางร่างกาย หรือจิตใจ ทำให้ไม่สามารถช่วยตัวเองได้เช่นเดียวกับบุคคลปกติ คณะอนุกรรมการฝ่ายบริหาร และกฎหมายร่างพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2519, หน้า 1)

กรมประชาสงเคราะห์ (2531) องค์การกรรมระหว่างประเทศ I.L.O. (International Labour Organization) (1975) และ พิมพ์ลย์ ปรีดาสวัสดิ์ (2534) ได้ให้ความหมายของคนพิการคล้ายๆ กันคือ เป็นบุคคลที่เสื่อมสมรรถภาพทางกาย หรือจิตใจ ทำให้โอกาสในการทำงานลดลง

ประเภทของความพิการ

การพิจารณาประเภทของความพิการนั้น อาจแบ่งตามลักษณะของสาเหตุบ้าง ลักษณะของความพิการที่แสดงให้เห็นบ้าง แต่โดยทั่วไปแล้ว ประเภทของความพิการ แบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ความพิการทางร่างกาย (Physical Disability) หมายถึง ผู้ที่มีอวัยวะบางส่วน ของร่างกายผิดปกติไป ส่วนมากเป็นลักษณะที่ปรากฏให้เห็นโดยชัดเจน เช่น คนตาบอด คนหูหนวก คนพิการแขน ขา ลำตัว เป็นต้น

2. คนพิการทางจิตและสมอง สติปัญญา (Mental Disability) หมายถึง ผู้ที่มีอาการผิดปกติเกิดขึ้นในสมอง ทางจิตใจ และสติปัญญา เช่น คนปัญญาอ่อน คนโรคจิต เป็นต้น

3. คนพิการทางสังคม (Social Disability) หมายถึง ผู้ที่มีความพิการในลักษณะของความเสียเปรียบ ความด้อยโอกาส การขาดโอกาสในด้านต่าง ๆ ในสังคม เช่น ขอทาน คนเร่ร่อน โสเภณี ผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะคนพิการทางร่างกาย (Physical Disability) เท่านั้น

สาเหตุของความพิการ

จากการสำรวจคนพิการทางด้านร่างกายที่เข้าไปรับบริการทางแพทย์ ผลการสำรวจ คือ เป็นคนหูหนวก 30% รองลงมาคือ คนพิการแขน ขา ลำตัว 13 % คนตาบอด 10 % ของคนพิการทั้งหมด ซึ่งคนพิการเหล่านี้ มีสาเหตุแห่งความพิการ ดังนี้

1. เกิดจากกรรมพันธุ์ คนพิการแต่กำเนิดโดยทั่วไป มักจะมีสาเหตุมาจากกรรมพันธุ์ อันเนื่องมาจาก ประการแรก คือความผิดปกติที่โครโมโซม ทำให้พิการ ตัวเตี้ย คอสั้น มีลักษณะคล้ายพังผืดที่คอ ประการที่สอง ความผิดปกติโดยมีการเพิ่มของโครโมโซม ทำให้มีความพิการในลักษณะ Down Syndrome ซึ่งมีลักษณะหน้าแบน กระดูกโหนกไม่ชัดเจน จมูกแบน ปากเล็ก ลิ้นใหญ่คับปาก มือสั้น ลำตัวไม่สมวัย เท้าจะแบนกว้าง และมีความพิการทางสมองร่วมด้วย ประการสุดท้าย คือภาวะผิดปกติของฮอร์โมนมารดา จะทำให้เกิดความพิการแต่กำเนิดได้ เช่น กรณีที่มารดาเป็นโรคเบาหวาน พบว่าโอกาสที่จะทำให้กำเนิดเด็กที่มีความพิการ มากกว่ามารดาที่ปกติ

2. เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ โรคภัยไข้เจ็บบางอย่าง เมื่อเกิดการเจ็บป่วยแล้ว และไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องและทันท่วงที อาจก่อให้เกิดความพิการได้ เช่น

2.1 หัดเยอรมัน เมื่อเกิดกับหญิงมีครรภ์ในระยะ 3 เดือนแรก ทำให้ทารกที่เกิดมา มีโอกาสพิการได้ กล่าวคือ ตาบอด หูหนวก แขนขาลำตัวพิการได้ หรือไม่ก็แท้ง หรือตายตั้งแต่อยู่ในครรภ์ โดยเชื้อจะผ่านรก ไปยังเด็กที่อยู่ในครรภ์ มีผลต่อการเพิ่มจำนวนเซลล์ที่จะเจริญเป็นอวัยวะต่างๆ ทำให้เกิดความผิดปกติของอวัยวะเหล่านั้น เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กพิการแต่กำเนิดได้

2.2 โรคหัดสั้วตา เป็นสาเหตุที่ทำให้ตาพิการ เนื่องจากเกิดแผลที่กระจกตา ทำให้ตาบอดได้

2.3 กามโรค เช่น โรคหนองใน ซิฟิลิส ติดต่อกันไปยังลูกได้ โดยเฉพาะเวลาคลอด เชื้อเข้าทางตาเด็ก ทำให้เด็กตาบอดได้ ซิฟิลิสบางระยะ ทำอันตรายแก่หัวใจ สมอง ไขสันหลัง กระดูก และอวัยวะอื่นๆ ทำให้เด็กพิการได้

2.4 พยาธิลำไส้ บางชนิด ถ้าไปที่ตา ทำให้ตาบอดได้ หรือถ้าไปที่สมอง ทำให้ชักหรือตายได้

2.5 โรคโปลิโอ เป็นโรคติดต่อ มักเกิดกับเด็กอายุ 6 เดือน ถึง 6 ปี ทำให้เกิดความพิการที่แขนขา บางรายเป็นอัมพาต ในรายที่กล้ามเนื้อช่วยหายใจเป็นอัมพาต ทำให้หายใจขัดหรือถึงตายได้

2.6 โรคขาดสารอาหาร สารอาหารมีส่วนสำคัญมากในการป้องกัน และทำให้เกิดความพิการได้ เช่น โรคที่เกิดจากการขาดวิตามิน เอ ทำให้เกิดความพิการทางตา เช่น จะมีอาการมองไม่เห็นในที่มืด เยื่อตาแห้ง ตาตำแห้งเปื่อยเป็นแผล และจะบอดในที่สุด

2.7 โรคที่เกิดจากการขาดวิตามิน บี 1 มีอาการขาดตามมือ เท้า เจ็บกล้ามเนื้อ แขนขาไม่มีกำลัง เป็นตะคริวบ่อยๆ อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย ในรายที่ขาดสารอาหารมากอาจเป็นอัมพาตได้

2.8 โรคที่เกิดจากการขาดโปรตีน และแคลอรี จะทำให้เกิดความพิการ ทั้งทางร่างกายและสมองได้ มีผลต่อสติปัญญา

2.9 โรคที่เกิดจากการขาด ไอโอดีน ทำให้ต่อไทรอยด์ บวมโต ถ้าขาดอย่างมากทำให้มีผลต่อการพัฒนากระดูกหยุดชะงัก และสติปัญญาต่ำ

2.10 โรคหุนหวงเรื้อรัง อาจทำให้เยื่อหุ้มตา หูพิการได้

3. จากการใช้ยาและรังสี ยาทุกชนิดหากใช้เกินขนาด ยาหมดอายุ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์อาจนำไปสู่ความพิการได้ เช่น ยาแก้ปวด ทำให้เม็ดเลือดขาวต่ำลง เกิดอาการบวม หรือเกิดแผลในกระเพาะอาหารหรือลำไส้ ทำให้กระดูกกร่อน ยา Thalidomide ซึ่งเป็นยาระงับประสาท หากรับประทานยานี้ ระหว่างตั้งครรภ์ ทำให้เกิดความพิการแขนขาลำตัว ยาระงับชัก (Anticonvulsant) ทำให้เกิดความพิการ เช่น ปากแหว่ง เพดานโหว่ เป็นต้น ยาควินิน ถ้ารับประทานเกินขนาดทำให้หูหนวกได้ เกี่ยวกับยาสมุนไพรบางชนิด ทำให้พิการได้ สำหรับรังสี (Radiation) การที่มารดาได้รับรังสี เมื่ออายุครรภ์ต่ำกว่า 6 สัปดาห์ จะมีโอกาสทำให้ลูกเกิดความพิการที่เกี่ยวข้องกับระบบประสาทส่วนกลาง เช่น สมองเล็กผิดปกติ และเป็นต้อกระจก เป็นต้น

4. ความพิการที่เกิดจากอุบัติเหตุต่าง ๆ การเกิดอุบัติเหตุทำให้เกิดความพิการในลักษณะสูญเสียอวัยวะ ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายโดยตรง แล้วยังทำให้เกิดความสูญเสียความสามารถ ในการใช้อวัยวะนั้น ๆ การเกิดอุบัติเหตุ เกิดได้หลายลักษณะ เช่น อุบัติเหตุจากการจราจร อุบัติเหตุจากการประกอบอาชีพการงาน อุบัติเหตุจากของมีคม อุบัติเหตุจากการตกจากที่สูง การพลัดตกหกล้ม อุบัติเหตุจากแสง เช่น แสงเชื่อมโลหะ การหลอมแก้ว แสงอาทิตย์ อุบัติเหตุที่เกิดจากเสียงดังมากเกินไป อุบัติเหตุที่เกิดจากกระแทกกระแทก ซึ่งอุบัติเหตุทุกชนิด เป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยและความพิการได้ทั้งสิ้น

ความพิการที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นลักษณะใดหรือจากสาเหตุใด ย่อมมีผลกระทบต่อผู้พิการทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพิการทางร่างกาย ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียของอวัยวะ ที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทั้งที่เห็นได้ชัดเจน หรือไม่ชัดเจนก็ตาม ปฏิกริยาของคนพิการที่มีต่อความพิการที่ได้รับนั้นโดยภาพรวมแล้ว จะมีหลายลักษณะ เช่น เสียขวัญหมดกำลังใจ วิตกกังวล เครียด กลัว โมโหง่าย ดุร้าย ช่วยตัวเองไม่ได้ ท้อแท้ เรือกร้อม ก้าวร้าว กังวล เป็นต้น แต่ลักษณะของความรุนแรงของปฏิกริยาต่าง ๆ เหล่านี้ ของแต่ละบุคคลย่อมไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ลักษณะความพิการที่เกิดขึ้น สภาพความพิการที่ปรากฏให้เห็นมาน้อยเพียงใด ทำให้เกิดความสูญเสียที่ชัดเจนหรือไม่ สูญเสียอวัยวะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อร่างกาย หรือไม่ เช่น คนพิการที่พิการตาบอด แขน-ขาขาด ย่อมมีปฏิบัติต่อความพิการ มากกว่าคนพิการโดยกำเนิดที่มีนิ้วมือมากกว่าปกติ หรือพิการโดยสูญเสียนิ้วแมบบางนิ้วจากอุบัติเหตุ เป็นต้น

2. ระยะเวลาของการเกิดความพิการ หากเป็นความพิการแต่กำเนิด เช่น ผู้พิการทางตา ปฏิกริยาของความสูญเสีย ย่อมน้อยกว่าผู้พิการทางตาในภายหลัง เพราะเขาไม่เคยมีประสบการณ์ในการใช้สายตา ไม่เคยได้รับรู้ต่อการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตรงกันข้ามกับคนปกติมาก่อน แล้วมาเกิดความพิการสูญเสียในภายหลัง ย่อมจะมีปฏิกริยาต่อความสูญเสียได้มากกว่าคนที่พิการแต่กำเนิด หรือคนที่พิการตั้งแต่วัยเด็ก เป็นต้น

3. บุคลิกลักษณะเฉพาะตัว คนพิการที่มีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งอดทน สามารถยอมรับสภาพและปรับตัวเข้ากับสภาพความพิการนั้น ๆ ภายในระยะเวลาไม่นาน ฉะนั้น ปฏิกริยาของความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะเข้มแข็งเช่นนี้จะไม่มีรุนแรง และไม่เกิดความรู้สึกยาวนานเหมือนผู้มีสภาพจิตใจอ่อนแอ หวั่นไหว ชอบพึ่งพิงผู้อื่น เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความรุนแรงของปฏิกริยาที่มีต่อความพิการได้ เช่น สิ่งแวดล้อมทางครอบครัว สังคมของคนพิการ เช่น ถ้าอยู่ในครอบครัวที่ปกป้อง เอาอกเอาใจ ตามใจช่วยเหลือทุกอย่าง ไม่พยายามให้คนพิการช่วยตัวเอง ปฏิกริยาของเขาก็จะมาก เช่น จะเรียกร้องความสนใจ แสดงความอ่อนแอ ฯลฯ เพื่อให้ได้รับการปฏิบัติและตอบสนองในสิ่งที่เขาต้องการ

ผลกระทบจากความพิการ

ความพิการไม่ว่าจะเกิดในลักษณะใดก็ตาม เช่น พิการแต่กำเนิด พิการที่เกิดขึ้นภายหลังพิการเพียงเล็กน้อย หรือพิการมาก ผลที่เกิดจากความพิการนั้นไม่เพียงแต่จะส่งผลให้เฉพาะคนที่พิการเท่านั้น แต่ครอบครัว สังคม และประเทศชาติย่อมได้รับผลกระทบเหล่านั้นด้วย ความพิการจะส่งผลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านร่างกาย ความพิการทางร่างกายที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะความพิการทางกายที่ปรากฏให้เห็นได้จากภายนอก เช่น แขน-ขาลีบเล็ก ตาบอด ปากแหว่ง แขน-ขาด้วน เป็นต้น จะทำให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

เสียบุคลิกลักษณะ ขาดความสวยงาม ความสมบูรณ์ ความสมประกอบของอวัยวะต่าง ๆ ที่ควรจะมี ลักษณะที่ผิดปกติไปจากคนทั่วไป ยังผลต่อบุคลิกภาพอีกด้วย

ข้อจำกัดทางร่างกายเป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การเคลื่อนไหว การทำงาน การทำกิจวัตรประจำวัน เกิดความไม่คล่องตัว ไม่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างปกติ หรือมีความสามารถด้อยลง เกิดความเสียเปรียบ (Handicapped) ในการทำงาน รวมทั้งเป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในสังคม

2. ด้านจิตใจ ผลทางด้านจิตใจ ดูเหมือนจะปรากฏให้เห็นได้หลายประการ ทั้งที่เกี่ยวข้องจากสภาพความพิการทางกาย หรือเกี่ยวเนื่องจากทัศนคติ ของสังคมที่มีต่อคนพิการ เช่น

ผลเกี่ยวเนื่องจากร่างกาย และจิตใจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ดังคำกล่าวเกี่ยวกับสุขภาพที่ว่า “จิตใจที่สมบูรณ์ย่อมอยู่ในเรือนร่างที่สมบูรณ์ (A sound mind in a sound body) ผลของความพิการส่งผลต่อจิตใจทำให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ท้อแท้ หดหู่ เบื่อหน่าย อับอาย เครียด

คิดมาก หวาดระแวง ขาดความเชื่อมั่น มองโลก หรือมองผู้อื่นในแง่ร้าย อ่อนแอ เรียกร้อง เสรีใจ วิดกกังวล น้อยเนื้อต่ำใจ ฯลฯ ความรู้สึกเช่นนี้ ส่งผลให้คนพิการ มีพฤติกรรม เช่น การแยกตัว หลีกเลียงหลบหนี เก็บตัว ก้าวร้าว อวดดี ดื้อรั้น เชื่องซึม โดดเดี่ยว ฯลฯ ในขณะเดียวกันปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นจากความเครียด ความวิตกกังวล เนื่องจากความพิการนั้น ยังส่งผลให้เกิดความผิดปกติทางร่างกายได้หลายประการ เช่น แผลในกระเพาะอาหาร ความดันโลหิต เบื่ออาหาร ลำไส้ใหญ่อักเสบ ซึ่งเป็นผลกระทบย้อนกลับ ของจิตใจที่มีต่อร่างกายอีกต่อหนึ่ง

3. ด้านสังคม คนพิการนอกจากจะต้องปรับตัว ให้อยอมรับสภาพความเปลี่ยนแปลง ความสูญเสียของร่างกาย ความพิการที่เกิดขึ้นแล้ว ยังจะต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม แต่จากข้อจำกัดทางร่างกาย ทักษะที่คนพิการที่มีต่อตนเอง ทักษะของสังคมที่มีต่อคนพิการย่อมมีผลทำให้คนพิการแยกตัวออกจากสังคม แยกตัวไปดำเนินชีวิตไปอีกแบบหนึ่ง มีฐานะทางสังคมที่แปลกออกไป เหมือนชนกลุ่มน้อย

4. ด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจย่อมเกิดขึ้นเมื่อเกิดความพิการ อย่างแรกคือ การเพิ่มค่าใช้จ่าย ขณะเจ็บป่วยก่อนที่จะปรากฏความพิการตามมา ภายหลังจากการสิ้นสุดการรักษาแล้ว หรือการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขความพิการที่ปรากฏ เช่น การผ่าตัด ตกแต่งเพื่อลดความพิการ การเสริมด้วยอวัยวะเครื่องช่วยต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกของคนพิการ ประการที่สองคือ รายได้ลดลง เพราะความพิการ ทำให้ต้องออกจากหน้าที่การงาน หรือมีข้อจำกัด ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพหารายได้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะมีผลต่อเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นอย่างมาก หากคนพิการเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นหลักหรือเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงการหารายได้ของครอบครัว

5. ด้านครอบครัว ผลต่อครอบครัว สามารถพิจารณาได้ในเรื่องของภาระหน้าที่ และสัมพันธภาพในครอบครัว เช่น

เรื่องของภาระหน้าที่ ครอบครัวใดมีคนพิการ ย่อมเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องช่วยเหลือ ในการรักษาพยาบาล ความใกล้ชิด ความเข้าใจ และขณะเดียวกับภาระด้านเศรษฐกิจที่ต้องเพิ่มขึ้นด้วย

เรื่องของความสัมพันธ์ในครอบครัว คนที่พิการแต่กำเนิดหากอยู่ในสังคมที่มีความเชื่อว่าความพิการเป็นบาปกรรม เป็นเรื่องอัปมงคลที่เกิดขึ้นในครอบครัว ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวย่อมไม่ราบรื่น เพราะเชื่อว่าเป็นบาปกรรมของใครสักคนหนึ่ง พ่อ-แม่ต่างกล่าวโทษว่าเป็นบาปกรรมที่อีกฝ่ายหนึ่งสร้าง เช่น เคยฆ่าสัตว์ ทรมาณสัตว์ ทรมาณสัตว์ ทำให้ผลกรรมนั้นตกแก่ลูก เป็นต้น หรือความพิการนั้นมีผลต่ออุปนิสัยภายนอก ทำให้ไม่น่าดู อัปลักษณ์ ขาดความสุนทรีย์ มีผลให้สมาชิกภายในครอบครัวเกิดความรู้สึกต่างๆ บ้าง ก็สงสาร เห็นใจ บ้างรังเกียจ เบื่อหน่าย บ้างก็ขัดแย้งกันในเรื่องการดูแล รักษาพยาบาล ซึ่งมีผลต่อสัมพันธภาพของสมาชิกด้วยกันเอง หรือของสมาชิกกับคนพิการ

นอกจากผลกระทบทั้ง 5 ข้อดังกล่าวแล้ว ผลที่เกิดกับสังคมที่ใหญ่ขึ้นไปอีก คือ ผลที่มีต่อประเทศชาติ สามารถพิจารณาได้เป็น 3 ข้อ ดังนี้

1. ทำให้เกิดปัญหาสังคมในลักษณะต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะทัศนคติในทางลบ ที่สังคมมีต่อคนพิการ ทำให้เกิดความรู้สึกรังเกียจ ปฏิเสธ ไม่ยอมรับคนพิการ ทอดทิ้ง ทำให้เกิดปัญหาตามมาคือ ปัญหาคนไร้ที่พึ่ง ถูกทอดทิ้ง ซึ่งเป็นได้ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก เด็กที่คลอดออกมาแล้วพิการ หากพ่อ-แม่

เชื่อว่าทำให้เกิดอุปมุงคล เป็นสิ่งชั่วร้าย ทำให้เกิดความอับอาย ก็มักจะทอดทิ้งเด็ก หรือหากเลี้ยงดูจะเป็นลักษณะไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ หรือปล่อยปละละเลย ในกรณีของผู้ใหญ่พิการไม่สามารถประกอบอาชีพหารายได้ได้ อีกทั้งยังเป็นภาระต่อครอบครัว ในด้านดูแลรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทำให้คนพิการนั้นถูกทอดทิ้งได้เช่นกัน จนต้องเป็นคนเร่ร่อนไม่มีผู้อุปการะ ไม่สามารถทำงานเลี้ยงชีพได้ เป็นปัญหาสังคมที่ตามมาคือ ปัญหาคนขอทาน ซึ่งเป็นทางออกสุดท้ายของคนพิการที่ถูกทอดทิ้งหมดที่พึ่ง ไม่มีผู้อุปการะ ไม่มีความสามารถในการประกอบอาชีพอื่น จึงต้องขอทานในที่สุด

2. ทำให้รัฐ ขาดกำลังในด้านการพัฒนาประเทศ ทั้งกำลังด้านสติปัญญา ความคิดความสามารถ หรือแม้แต่แรงงาน ตลอดจนกำลังการสร้างเศรษฐกิจ อันจะมีส่วนในการพัฒนาประเทศชาติ

3. เป็นภาระและความรับผิดชอบของรัฐ ที่จะต้องจัดบริการสังคม (Social Service) ในด้านต่าง ๆ เช่น บริการด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย สวัสดิการต่างๆ ตลอดจนการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นต้น

สำหรับสิทธิของคนพิการตามปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ : องค์การสหประชาชาติได้ประกาศเมื่อปี พ.ศ. 2518 โดยระบุสิทธิของคนพิการดังนี้ คือ

1. คำว่า “คนพิการ” หมายถึง ใครก็ตามที่ไม่สามารถปฏิบัติสิ่งที่จำเป็นที่คนปกติและหรือชีวิตสังคมทั่วไป ต้องทำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางร่างกายหรือสมอง โดยเป็นที่ยาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม

2. คนพิการได้รับสิทธิที่กล่าวถึงในประกาศนี้ สิทธิเหล่านี้จะจัดให้คนพิการโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ และไม่มีกการแบ่งแยก เนื่องจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา สิทธิทางการเมือง หรือความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน สัญชาติหรือพื้นฐานทางสังคมและฐานะ ชาติกำเนิด หรือสถานการณ์อื่นใดเกี่ยวข้องกับคนพิการหรือครอบครัว

3. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนมีมาแต่กำเนิด คนพิการไม่ว่าจะมาจากชาติกำเนิดใดหรือมีลักษณะธรรมชาติและความมากมายของความพิการและความบกพร่องต่างกันเพียงใด มีสิทธิพื้นฐานเหมือนกับกับเพื่อนร่วมชาติที่อยู่ในวัยเดียวกัน ซึ่งหมายถึง สิทธิที่จะมีชีวิตที่ดีพอสมควร และมีชีวิตสมบูรณ์เท่าที่จะเป็นไปได้เช่นเดียวกับคนปกติ

4. คนพิการมีสิทธิมนุษยชนและมีสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับคนปกติทั่ว ๆ ไป

5. คนพิการมีสิทธิตามที่ประกาศไว้ที่จะได้รับการฝึกให้เป็นคนพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด

6. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการรักษาทางการแพทย์ จิตวิทยา และการรักษาเพื่อให้ทำงานได้ รวมทั้งอวัยวะเทียมและกายอุปกรณ์ต่าง ๆ มีสิทธิที่จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์และสังคม ด้านการศึกษา ด้านการฝึกอาชีพและการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือคำแนะนำ การบริการเกี่ยวกับการจัดหางานทำ และการบริการอื่นๆ ที่จะช่วยให้คนพิการได้พัฒนาความสามารถ ทักษะ ให้ถึงขีดสุดและช่วยให้กระบวนการที่จะจัดให้คนเหล่านี้เข้าร่วมกับสังคมของคนปกติได้เร็วขึ้น

7. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับความมั่นคง ปลอดภัยทางเศรษฐกิจและสังคม และมีสิทธิที่จะมีชีวิตดีพอสมควร เขามีสิทธิซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของเขาที่จะทำงานในหน้าที่หรือเข้าร่วมในอาชีพที่มีประโยชน์มีผลดีและได้รับความพอใจและมีสิทธิที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน

8. คนพิการมีสิทธิที่จะทำให้ความต้องการพิเศษของเขาได้รับการพิจารณาในทุกขั้นตอนของการวางแผนเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม

9. คนพิการมีสิทธิที่จะอาศัยอยู่กับครอบครัวของเขาหรือกับผู้ปกครองที่รับเลี้ยง และเข้าร่วมในกิจกรรมสังคม การสร้างสรรค์หรือกิจกรรมด้านนันทนาการทั้งหมด จะไม่มีใครสามารถต่อต้านเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของคนพิการ หรือปฏิบัติต่อคนพิการแตกต่างไปจากคนปกติโดยไม่มีเหตุจำเป็น ถ้าคนพิการจำเป็นต้องอาศัยอยู่ในสถานที่ที่จัดให้เป็นพิเศษ สภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่จะต้องคล้ายกับคนปกติที่อยู่ในวัยเดียวกันมากที่สุด

10. คนพิการจะได้รับการคุ้มครองจากการปฏิบัติที่จะเป็นการกีดกันทำร้าย หรือดูถูก

11. คนพิการจะต้องทราบว่าเขามีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือเมื่อความช่วยเหลือนั้นจำเป็นมากต่อการที่จะช่วยป้องกันคนพิการเองและทรัพย์สินของเขา ถ้ากระบวนการทางศาลได้ตัดสินไม่เห็นชอบต่อการให้ความช่วยเหลือ กระบวนการทางกฎหมายที่จะนำไปใช้ตัดสินต่อไปก็ต้องพิจารณาถึงสภาพร่างกายและสติปัญญาของคนพิการด้วย

12. องค์การของคนพิการต่าง ๆ อาจเป็นประโยชน์ในการให้คำแนะนำในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ

13. คนพิการครอบครัวของคนพิการ และชุมชน จะต้องได้รับการบอกเล่า โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเกี่ยวกับสิทธิที่ประกาศได้นี้

จากสิทธิของคนพิการนี้ จะเห็นได้ว่าผู้พิการมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรีเช่นเดียวกับคนปกติ โดยเฉพาะการศึกษาและการฝึกอาชีพนั้น คนพิการมีความต้องการที่จะพึ่งตนเองในด้านอาชีพ การศึกษาการเข้าสู่อาชีพของคนพิการนี้ ผู้วิจัยต้องการทราบถึงการพึ่งตนเองของคนพิการในการประกอบอาชีพตามสิทธิของคนพิการ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550

รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ขึ้นเพื่อส่งเสริมให้คนพิการได้รับสิทธิและโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพที่จะนำไปสู่การจ้างงาน หรือการมีงานทำที่จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับคนพิการ รวมทั้งการให้สังคมได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเกื้อกูล และการให้โอกาสแก่คนพิการที่จะพัฒนาความสามารถเพื่อใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพต่อไป

การกำหนดอัตราส่วนของลูกจ้าง ซึ่งเป็นคนพิการที่สามารถทำงานได้ที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนจะต้องรับเข้าทำงาน ตามอัตราส่วนของลูกจ้างทั่วไปตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไปในทุกตำแหน่ง จะต้องรับคนพิการเข้าทำงานหนึ่งคน เศษทุกสองร้อยคนถ้าเกินหนึ่งร้อยคนถ้าเกินหนึ่งร้อยคน จะต้องรับคนพิการเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน ทั้งนี้เว้นแต่สถานประกอบการนั้นไม่ตำแหน่งงานที่มีลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ตามที่กรมประสาชงเคราะห์กำหนดลักษณะงานที่คนพิการสามารถทำได้

แต่หากไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานในปีนั้น ให้ส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแทนการจ้างงานเป็นรายปี ปีละครึ่งหนึ่งของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ที่ใช้บังคับในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ คูณด้วยสามร้อยหกสิบห้า และคูณด้วยจำนวนคนพิการซึ่งประสงค์จะไม่รับเข้า

ทำงาน และพระราชบัญญัติยังระบุว่า นายจ้างทั้งเจ้าของสถานประกอบการซึ่งรับคนพิการเข้าทำงาน มีสิทธินำเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการมาหักเป็นค่าใช้จ่ายตามประมวลรัษฎากรได้เป็นสองเท่าของจำนวนที่จ่ายเป็นค่าจ้างให้กับคนพิการ

คนพิการตามประเภทที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ถ้าประสงค์จะได้รับสิทธิและโอกาสตามที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด จะต้องยื่นขอจดทะเบียนคนพิการต่อนายทะเบียนกลาง ณ สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ หรือต่อนายทะเบียนจังหวัด ณ สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ทุกจังหวัด ทั้งนี้การยื่นขอจดทะเบียนจะต้องพบแพทย์เพื่อขอเอกสารการรับรองความพิการจากแพทย์ในสถานพยาบาลที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2550 เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้คนพิการได้สิทธิและโอกาสในการประกอบอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ เพื่อการพึ่งพาตนเองในที่สุด ผู้วิจัยต้องการทราบว่าพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการฉบับนี้ส่งผลในด้านการปฏิบัติอย่างไรต่อการเข้าสู่อาชีพของคนพิการ

แนวคิดเกี่ยวกับข่าวสารข้อมูล

ข่าวสารข้อมูลเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญต่อสังคมมนุษย์ เพราะสังคมมนุษย์เป็นสังคมการรวมกลุ่ม มนุษย์ไม่สามารถอยู่ตามลำพัง จะต้องมีความเกี่ยวพันระหว่างพวกพ้องและคนในสังคมอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้อื่นได้ทราบถึงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความต้องการของตนเอง รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยอาศัยการพูด การฟัง การอ่านหรือการเขียนเป็นสื่อกลาง ซึ่ง Bery กล่าวว่า สื่อคือ ตัวกลางที่สำคัญในการทำข่าวสารข้อมูล ความรู้ เรื่องราวของความคิด และสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ไปสู่บุคคล ซึ่งมีสื่ออยู่หลายชนิด และชนิดที่ได้ผลมากคือ สื่อบุคคลและสื่อสารมวลชน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบอกเล่าจากเพื่อน และสื่อวิทยุโทรทัศน์ (Bery, 1968 อ้างใน อรุณ ยังอยู่ดี, 2531, หน้า 10) สังคมในปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่สังคมแห่งข่าวสารข้อมูลที่เชื่อมต่อกันด้วยระบบเครือข่ายของการติดต่อทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ของระบบเทคโนโลยีข่าวสารข้อมูลนับตั้งแต่การสื่อสารทางดาวเทียม ทางคลื่นวิทยุ โทรทัศน์ จนถึงระบบการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีทางข่าวสารได้ทำให้สังคมมนุษย์และสังคมโลก กลายเป็นสังคมที่รับรู้การเปลี่ยนแปลงของแต่ละสังคมโดยรวดเร็ว และทำให้สังคมโลกเล็กลงหรือแคบลง ด้วยประสิทธิภาพของความเร็วของระบบส่ง-รับกระจายข่าวสารข้อมูล ข่าวสารข้อมูลได้กลายเป็นอำนาจใหม่ที่กำหนดโลกทัศน์ ความคิด พฤติกรรมของมนุษย์ในแต่ละสังคม ซึ่งเป็นผู้เสพและรับข้อมูลข่าวสาร ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (อเนก นาคนบุตร, 2534, หน้า 35) ข่าวสารข้อมูลมีบทบาทต่อการตัดสินใจ ในการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาไม่ว่าทางด้านการศึกษา อาชีพหรือความเป็นอยู่อื่น ๆ ทั่วไป ข่าวสารข้อมูลมีบทบาทในการกำหนดวิถีชีวิตของบุคคล หรือสังคม (พีระ จิราโสภณ, 2532, หน้า 137) ดังนั้นการรับข่าวสารข้อมูลจะช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ ความเท่าทันต่อเหตุการณ์สังคม ข่าวสารข้อมูลนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคม ดังที่ สุนทร สุนันท์ชัย (2528, หน้า 126) ได้กล่าวว่า “ข่าวสารข้อมูลเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งช่วยในการพัฒนาศักยภาพของบุคคล พัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติ อันจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล นอกจากนี้ การมีข่าวสารข้อมูลที่เพียงพอหลาย ๆ ด้าน จะช่วยในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องได้”

จากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจทำให้ประชาชนเข้าสู่อาชีพ การจ้างงาน เพิ่มมากขึ้นตาม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีความจำเป็นต้องอาศัยข่าวสารข้อมูลที่หลากหลาย สำหรับมา ประยุกต์เป็นฐานข้อมูลการดำเนินชีวิต พัฒนาการทำงานของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นข่าวสารข้อมูลด้าน สุขภาพอนามัย การศึกษา การป้องกันอันตราย ในขณะทำงาน สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายแรงงาน พระราชบัญญัติการประกันสังคม ข่าวสารข้อมูล ตามการเคลื่อนไหวของสังคม เพื่อเป็นข้อมูลใหม่ ในการกำหนดระบบคุณค่า ระบบความคิด กำหนดพฤติกรรมบุคคลและครอบครัว ให้สอดคล้องต่อ สิ่งแวดล้อมใหม่ต่อการตัดสินใจ การจัดการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง อันรวดเร็วและซับซ้อนของสังคม ซึ่งหากประชาชนไม่สามารถรับข่าวสารที่หลากหลายตามความ เปลี่ยนแปลงของสังคมแล้ว ก็จะไม่สามารถปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม จะมีผล ให้ตนเองเป็นผู้เสียเปรียบและด้อยพัฒนาในที่สุด

4. แนวทางการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมและสังคมสงเคราะห์คนพิการ ในสังคมและ สวัสดิการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่เล็งเห็นความสำคัญของคนพิการนั้น จึงได้ทำการจัดสวัสดิการสังคมและสังคม สงเคราะห์แก่คนพิการเพื่อให้การสงเคราะห์ พัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ รวมทั้งประสานความ ร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการ ได้รับการฟื้นฟูใน 4 ด้าน ได้แก่ การแพทย์ การศึกษา สังคมและอาชีพ ในรูปของการสงเคราะห์ คนพิการ ในสถานสงเคราะห์ การฟื้นฟูฝึกอาชีพให้แก่คนพิการในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการและศูนย์ พัฒนาอาชีพคนพิการ

ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 มีการปฏิบัติงานให้การสงเคราะห์พัฒนา และฟื้นฟูสมรรถภาพคน พิการ รวมทั้งประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ทั้งในและนอกประเทศ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูใน 4 ด้าน ได้แก่ การแพทย์ การศึกษา สังคมและอาชีพ รวมถึงสิทธิประโยชน์อื่นที่พึงจะได้รับตามพระราชบัญญัติ

การฝึกอาชีพคนพิการ เป็นสิทธิประโยชน์หนึ่งคนพิการได้รับตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้ มีการฝึกอบรมอาชีพให้แก่คนพิการในสาขาวิชาชีพ 11 สาขา เช่น ช่างตัดเสื้อบุรุษ-สตรี ช่างซ่อมวิทยุ- โทรทัศน์ ช่างไฟฟ้า ช่างตัดผม พนักงานพิมพ์ดีดและคอมพิวเตอร์ เป็นต้น โดยมีศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ คนพิการจำนวน 8 แห่ง และศูนย์พัฒนาอาชีพ จำนวน 1 แห่ง สำหรับให้บริการจัดฝึกอบรมคนพิการ โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ

1. ให้ผู้พิการมีรายได้ที่แน่นอนสามารถเลี้ยงตนเองได้
2. เพื่อให้คนพิการที่ผ่านการฝึกอาชีพมีความชำนาญในการใช้จักรอุตสาหกรรม ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน
3. เพื่อให้คนพิการตระหนักถึงภาครัฐเห็นความสำคัญของคนพิการ
4. เพื่อสนับสนุนนโยบายขององค์การสหประชาชาติในด้านคนพิการ

ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ 8 แห่ง

1. ศูนย์ฟื้นฟูคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งอยู่ที่ 50 หมู่ 7 ถนนเพชรหิรัญ ตำบลทรงคนอง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จัดบริการฝึกอาชีพแก่คนพิการทางด้านแขนขา การเคลื่อนไหว การได้ทั้งชายและหญิง อายุระหว่าง 14-40 ปี สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในกิจวัตรประจำวัน หลักสูตรที่เปิดสอน 5 สาขาอาชีพ ได้แก่

- 1.1 คอมพิวเตอร์
- 1.2 ช่างอิเล็กทรอนิกส์
- 1.3 ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรม
- 1.4 ช่างไฟฟ้า
- 1.5 ช่างเย็บหนัง

2. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการขอนแก่น ตั้งอยู่ที่ 76 หมู่ 9 บริเวณนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ ตำบลโคกสูง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น หลักสูตรที่เปิดสอน

- 2.1 ช่างซ่อมวิทยุ-โทรทัศน์
- 2.2 ช่างไฟฟ้าและเครื่องทำความเย็น
- 2.3 ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์และเครื่องยนต์ขนาดเล็ก
- 2.4 ช่างตัดผมชาย
- 2.5 คอมพิวเตอร์

3. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการบ้านทองพูนเผ่าพนัสจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ที่ถนนศรีณรงค์ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี หลักสูตรที่เปิดสอน

- 3.1 ช่างซ่อมวิทยุ-โทรทัศน์
- 3.2 ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า
- 3.3 ช่างเสริมสวย

4. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาดฝน จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่ 303 หมู่ 7 ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ หลักสูตรที่เปิดสอน

- 4.1 ช่างซ่อมวิทยุ-โทรทัศน์
- 4.2 คอมพิวเตอร์
- 4.3 ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า
- 4.4 ศิลปหัตถกรรม

5. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ที่ 180 หมู่ 5 ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช หลักสูตรที่เปิดสอน

- 5.1 ช่างซ่อมวิทยุ-โทรทัศน์
- 5.2 ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า
- 5.3 ช่างเสริมสวย
- 5.4 หัตถกรรม

6. ศูนย์บริการสวัสดิการสังคมเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบจังหวัดลพบุรี ตั้งอยู่ที่ถนนสระบุรี-หล่มสัก หมู่ 4 ตำบลห้วยหิน อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี หลักสูตรที่เปิดสอน

- 6.1 ช่างซ่อมวิทยุ-โทรทัศน์
- 6.2 ช่างซ่อมจักรยานยนต์และเครื่องยนต์ขนาดเล็ก
- 6.3 ช่างเย็บหนัง
- 6.4 จักรอุตสาหกรรม
- 6.5 ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า
- 6.6 การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์
- 6.7 ช่างเสริมสวย
- 6.8 นวดแผนไทย
- 7. สถานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ที่ 750 หมู่ 11 ถนนคลังอาวุธ ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
 - 7.1 ช่างซ่อมวิทยุ-โทรทัศน์
 - 7.2 ช่างซ่อมโลหะและทำมั่งลาวด
 - 7.3 ช่างเย็บหนัง
 - 7.4 นวดแผนโบราณ
 - 7.5 เพาะเห็ด
- 8. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหนองคาย จังหวัดหนองคาย ตั้งอยู่ที่ 14 บ้านหนองสองห้อง ถนนสาย หนองคาย-ศรีเชียงใหม่ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
 - 8.1 ช่างซ่อมวิทยุ-โทรทัศน์
 - 8.2 ช่างซ่อมจักรยานยนต์และเครื่องยนต์ขนาดเล็ก
 - 8.3 ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า
 - 8.4 ช่างเย็บหนัง
 - 8.5 ช่างเสริมสวยสตรีและตัดผมชาย
 - 8.6 หัตถกรรม
 - 8.7 นวดแผนโบราณ

คุณสมบัติ

- 1. ผู้พิการต้องมีอายุระหว่าง 14-40 ปี
- 2. ผู้ที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว
- 3. เป็นผู้พิการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และความพิการนั้น ๆ ไม่เป็นอุปสรรคต่อวิชาชีพที่ฝึกอบรม
- 4. คนหูหนวกหรือเป็นใบ้ ต้องสื่อความหมายได้และ/หรือสำเร็จการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนโสตศึกษาของรัฐบาลหรือเอกชน
- 5. ผู้พิการอัมพาตต้องสามารถควบคุมระบบขับถ่ายได้
- 6. ไม่พิการทางสมองหรือปัญญาอ่อน
- 7. ผู้พิการท่อนล่างที่ต้องใช้เครื่องมือช่วยความพิการเสริมหรือขาเทียม และเครื่องกายอุปกรณ์ช่วยเดิน จะต้องสามารถเดินหรือเคลื่อนไหวได้
- 8. จะต้องผ่านการทดสอบว่าเป็นผู้มีสติปัญญาและความสามารถที่จะฝึกอาชีพนั้นๆ ได้

9. มีความประพฤติเรียบร้อย
10. ไม่เป็นโรคเรื้อรังหรือโรคติดต่ออันตราย หรือติดสุรายาเสพติดให้โทษ
11. ผู้สมัครเรียนวิชาชีพเฉพาะในบางสาขาวิชาชีพ ต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตามที่กำหนด และอยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการฯ ในการคัดเลือกตามพื้นฐานการศึกษา

พื้นฐานความรู้ของผู้สมัคร

1. ผู้สมัครเรียนวิชาชีพช่างอิเล็กทรอนิกส์ต้องมีพื้นฐานความรู้ขั้นต่ำสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผ่านการทดสอบจากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ
2. ผู้สมัครเรียนวิชาชีพช่างไฟฟ้าและเครื่องทำความเย็น ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์และเครื่องยนต์ขนาดเล็ก และช่างศิลปหัตถกรรม ต้องมีพื้นฐานความรู้ขั้นต่ำสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
3. ผู้สมัครเรียนวิชาชีพช่างเย็บหนัง ช่างเชื่อมโลหะ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า และการใช้จักอุตสาหกรรม ช่างเสริมสวยและตัดผมชาย ต้องสามารถอ่านออกเขียนได้
4. ผู้สมัครเรียนวิชาชีพคอมพิวเตอร์ ต้องมีพื้นฐานความรู้ขั้นต่ำสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
5. ผู้สมัครเรียนวิชาชีพนวดแผนโบราณ ไม่จำกัดความรู้ (เฉพาะผู้พิการทางสายตา)

จึงพอสรุปได้ว่า ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูใน 4 ด้าน ได้แก่ การแพทย์ การศึกษา สังคมและอาชีพ รวมถึงสิทธิประโยชน์อื่นที่พึงจะได้รับตามพระราชบัญญัติคนพิการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูในรูปของการสงเคราะห์คนพิการ ในสถานสงเคราะห์ การฟื้นฟูฝึกอาชีพให้แก่คนพิการในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการและศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5. แนวคิดการสงเคราะห์คนพิการในต่างประเทศ

การสงเคราะห์คนพิการในประเทศอังกฤษ

จากรายงานการดูงานการให้การสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ณ ประเทศอังกฤษ ของนางสาวคณะนิจ จันทระประทีป เมื่อปี 2522-2523 พอสรุปการสงเคราะห์คนพิการไปประเทศอังกฤษ ได้ดังต่อไปนี้ (กรมประชาสงเคราะห์, 2527, น.4-15)

1. คนหูหนวก ตาบอด จะได้รับการบริการด้านการศึกษา คนสูงอายุที่ตาบอด หูหนวก จะได้รับการบริการด้านที่อยู่อาศัย บริการด้านต่างๆ รวมทั้งการพาเยี่ยมและเพื่อนทุกปี สำหรับผู้ที่อยู่บ้านของตนเองจะมีนักสงเคราะห์ไปเยี่ยมบ้าน สนทนา ทำความสะอาดบ้าน ประกอบอาหารให้ ขจัดความวุ่นวาย กระตุ้นให้พึ่งตนเองและมีส่วนร่วมในสังคม สำหรับผู้ที่ต้องการมีงานทำจะช่วยให้คำแนะนำ และช่วยติดตามหางานให้ หากผู้ใดต้องการฝึกงานก่อนก็มีสถาบันฝึกอบรมให้ในระหว่างการฝึกอบรม จะให้บริการกายบำบัด รักษาพยาบาล การช่วยเหลือตนเองในกิจกรรมประจำวัน คนพิการที่ไม่สามารถทำในสถานประกอบการภายนอกได้ก็จะรับเข้าทำงานในโรงงานในอารักขา

2. บุคคลที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับสมอง คือ ส่วนที่ทำหน้าที่ควบคุมการเคลื่อนไหว ถูกทำลายกระทบกระเทือนหรือเจริญไม่ปกติ ทำให้การเคลื่อนไหวหรือการแสดงท่าทาง เช่น การเดิน การใช้มือ การพูดผิดปกติไป จะได้รับการบริการในด้านการศึกษา ที่อยู่อาศัย การสนทนา การบริการด้านการจัดหางาน ตลอดจนบริการด้านสังคมอื่นๆ

3. บริการที่จัดให้คนพิการอื่นๆ ไปเกี่ยวกับการจ้างคนพิการ โดยให้คำแนะนำให้คนพิการจดทะเบียนเพื่อประโยชน์ในด้านการจัดหางาน ซึ่งกฎหมายกำหนดว่าหน่วยงานใดที่มีคนงาน 20 คนขึ้นไป จะต้องรับคนพิการเข้าทำงานร้อยละ 3 บริการฝึกอบรมช่างฝีมือ งานสำนักงานเบื้องต้น อย่างง่ายๆ รวมการพิมพ์ดีด เก็บแฟ้มและเอกสาร งานด้านบัญชี ตอกบัตร คอมพิวเตอร์ จด ขวเลข พนักงานรับโทรศัพท์ พนักงานต้อนรับตามสำนักงานและโรงแรมงานก่อสร้าง งานด้านวิศวกรรม เช่นงานออกแบบ ไฟฟ้า อุตสาหกรรมเบาต่างๆ การคุมเครื่องจักร ช่างเชื่อมโลหะ งานด้านอื่นๆ เช่น การประกอบอาหาร การทำสวนครัว ช่างเชื่อมวิทยุ-โทรทัศน์ ซ่อมเครื่องพิมพ์ดีด นาฬิกา คุมพัสดุ เป็นต้น

4. บริการ Day Care เป็นสถานสงเคราะห์ชนิดเข้าไปเย็นกลับสำหรับคนพิการ จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยฟื้นฟูและดำรงไว้ซึ่งความสามารถของคนพิการอันเป็นการช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเขา ให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการแพทย์ การสังคม ตลอดจนการฝึกในการดำรงชีวิตประจำวัน

การสงเคราะห์คนพิการในประเทศญี่ปุ่น

จากรายงานการศึกษาดูงานฟื้นฟูอาชีพคนพิการประเทศญี่ปุ่น เมื่อปี 2529 ของนักศึกษานักบริหารประชาสงเคราะห์รุ่นที่ 9 (ฝ่ายฝึกอบรม, 2529, น. 268-272) สรุปได้ว่า ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ มีหน้าที่ช่วยเหลือคนพิการให้มีความสามารถ ซึ่งได้ดำเนินการช่วยเหลือฟื้นฟูคนพิการโดยตรงด้านการฝึกอาชีพและการให้คำปรึกษาแก่คนพิการเกี่ยวกับอาชีพ สำหรับความก้าวหน้าของการช่วยเหลือคนพิการได้จากการค้นคว้าวิจัยผลงานและพัฒนาการให้บริการใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยวัดจากผลการปฏิบัติงานจริง

การฝึกอาชีพขึ้นอยู่กับฟื้นฟูความรู้เบื้องต้นของคนพิการ หลักสูตรการฝึกอาชีพมี 23 หลักสูตร ใน 8 กลุ่มวิชาชีพ ได้แก่ กลุ่มวิชาชีพช่างโลหะ การผลิตชิ้นส่วน งานไม้ เคมี ไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ งานสำนักงาน และงานเย็บผ้าและช่างฝีมือ ทุกหลักสูตรเรียน 2 เทอม เทอมแรกจะเป็นการฝึกอาชีพทั่วไป เทอมสองเป็นการฝึกอาชีพตามถนัดและเหมาะสม การฝึกอาชีพสำหรับเทอมที่ 2 จะขึ้นอยู่กับความรู้เดิม และเน้นการเลือกฝึกอาชีพของคนพิการเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะภาคปฏิบัติ และขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถขยายเวลาไปเป็น 2 ปี ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะคัดเลือกมาจากคนพิการที่อยู่ในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ผู้ถูกเลือกแล้วจะต้องอยู่ในหอพักของศูนย์บริการทุกอย่างรวมทั้งวัสดุและเครื่องมือในการฝึกศูนย์ จัดให้ฟรียกเว้นค่าอาหารและชุดฝึกงานรองเท้า ผู้รับการฝึกต้องจ่ายเอง และค่าใช้จ่ายของผู้รับการอบรมจะได้รับเป็นเทอมจากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ

การให้บริการของรัฐแก่คนพิการอีกด้านหนึ่ง คือ การจัดหางานให้คนพิการได้มีงานทำโดยใช้ระบบ Quota System ซึ่งกฎหมายบังคับให้สถานที่ราชการหรือหน่วยงานของรัฐทุกแห่งต้องรับคนพิการประเภทต่างๆ เข้าทำงานไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1.8 และบริษัทหรือโรงงานเอกชนจะต้องรับคนพิการเข้าทำงานร้อยละ 1.5 ของจำนวนพนักงานทั้งหมด ถ้าหากหน่วยงานใดรับคนพิการเข้าทำงานไม่ถึงจำนวนที่กฎหมายระบุไว้ต้องเสียค่าปรับเข้ารัฐ เพื่อนำเงินไปช่วยคนพิการที่ว่างงานคนต่อไป

การสงเคราะห์คนพิการในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

จากรายงานการศึกษาดูงานศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการแซมยัค ซึ่งเป็นองค์การเอกชนในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ของนักศึกษานักบริหารงานประชาสงเคราะห์ รุ่นที่ 8 (ฝ่ายฝึกอบรม, 2528, น. 291-301) สรุปได้ว่า ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการแซมยัค ได้ดำเนินการรับเด็กพิการทางร่างกาย

ชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-23 ปี ที่สามารถทำการบำบัดรักษาได้ เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพปีละไม่เกิน 360 คน ทำการบำบัดรักษาความพิการในรูปคณะผู้ร่วมงาน ประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายแพทย์ ครู เจ้าหน้าที่สังคม จิตวิทยา เป็นต้น บริการที่จัดให้คนพิการมีดังต่อไปนี้

1. บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ มีการนำศัลยกรรมมาใช้แก้ไขและลดความพิการของเด็ก มีกายภาพบำบัด ฝึกทางกายภาพบำบัดให้เด็ก นักอาชีวบำบัดฝึกทางอาชีวบำบัด ทั้งนี้เพื่อพัฒนากิจกรรมที่เด็กต้องทำเป็นกิจวัตรประจำวัน และพัฒนาการฝึกวิชาชีพเพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านฝีมือ และมีพยาบาลดูแลช่วยเหลือเด็กในหอพัก

2. บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา จัดโรงเรียนพิเศษหลายระดับให้กับเด็กพิการในศูนย์ ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาชั้นสูง ดำเนินงานโดยได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ

3. บริการด้านอาชีวบำบัด เด็กจะได้รับการฝึกอาชีพตามแผนกของตนเอง เพื่อให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ต่อไป รวมทั้งสอนเรื่องการปรับตัวเข้ากับสังคมด้วย นอกจากนี้ศูนย์ได้จัดตั้งโรงงานประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรับเด็กที่พิการมากๆ เข้าทำงานด้วย

4. บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ จิตวิทยาและสังคม ศูนย์ได้จัดตั้งฝ่ายสังคมจิตวิทยาขึ้นเพื่อกระตุ้นเด็กให้ยอมรับสภาพความพิการของตนเอง และพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ให้เต็มที่ ซึ่งความสำเร็จในการฟื้นฟูสมรรถภาพในขั้นตอนต่างๆ นั้น จะสร้างภาพพจน์ที่ดีแก่ผู้พิการในเวลาเดียวกันจะช่วยผู้พิการให้สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ด้วย

5. บริการด้านการฝึกอาชีพสาขาต่างๆ คือ แผนกซ่อมนาฬิกา แผนกตัดเย็บเสื้อผ้า แผนกซ่อมเครื่องวิทยุและโทรทัศน์ แผนกผลิตการอุปกรณ์ แผนกช่างไม้ แผนกประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ แผนกคอมพิวเตอร์ และแผนกทำเครื่องเงินเครื่องทอง

6. บริการด้านที่พักอาศัย อาคารที่ก่อสร้างขึ้นได้มีการออกแบบพิเศษสำหรับเด็กพิการ มีทางวิ่งสำหรับเด็กที่ใช้รถเข็น ห้องอาบน้ำ ห้องส้วมได้รับการดัดแปลง ตกแต่งภายในเพื่อให้เหมาะสมกับความพิการ และไม่ให้อุปสรรคต่อความพิการของเด็ก ตลอดจนจัดให้มีเครื่องอำนวยความสะดวกทางด้านกายภาพบำบัดทางกระดูก การบำบัดด้านการพูด การจัดชั้นเรียนพิเศษต่างๆ ให้อยู่ในใกล้กัน เพื่อให้มีการประสานงานกันได้ง่าย

การสงเคราะห์คนพิการในประเทศฮ่องกง

จากรายงานการศึกษาดูงานศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ อเบอร์ดีน กรมสวัสดิการสังคม ประเทศฮ่องกง ของนักศึกษานักบริหารงานประชาสงเคราะห์ รุ่นที่ 7 เมื่อปี 2527 (ฝ่ายฝึกอบรม, 2527, น. 189-192) สรุปได้ว่า ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการอเบอร์ดีน มีลักษณะงานที่ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการทางสมองหรือปัญญาอ่อน และผู้อายุมีบริการโดยตรง 4 ประการ คือ

1. การจัดการให้มีโรงงาน ให้ผู้รับการสงเคราะห์ซึ่งเป็นคนพิการที่สามารถจะออกไปประกอบอาชีพภายนอกได้รับการฝึกอาชีพมีงานทำเพื่อให้มีรายได้เล็กๆ น้อยๆ เป็นของตนเอง การดำเนินงานด้านนี้เป็นกระบวนการของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาความชำนาญด้านฝีมือ และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการรู้จักติดต่อสัมพันธ์ยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

2. การจัดกิจกรรมทำงานเป็นกลุ่ม สำหรับคนพิการทางสมองทั้งระดับรุนแรงและไม่รุนแรง เพื่อให้คนพิการสมองสามารถใช้ชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละวันคล่องตัวขึ้น เช่น รู้จักดูแลช่วยตนเอง เอาใจใส่สุขภาพอนามัย และทำงานฝีมืออย่างง่าย

3. การจัดบริการที่พักกรณีเร่งด่วน และให้การสงเคราะห์อำนวยความสะดวกด้านต่างๆ เป็นการชั่วคราว จัดหาบริการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ในระยะสั้นสำหรับผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป และสำหรับคนพิการอายุ 16 ปีขึ้นไป ซึ่งมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ กรณีเร่งด่วน ในระหว่างรอรับการสงเคราะห์ยังสถานสงเคราะห์แห่งอื่นในระยะยาวต่อไป

4. การจัดบริการที่พักอาศัยให้แก่คนพิการที่มีภูมิลำเนาอยู่ในที่ห่างไกล ขาดที่อยู่อาศัย หรือผู้ที่ไม่มีครอบครัวและญาติพี่น้องที่จะให้การดูแลเอาใจใส่ และบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่เพียงลำพังได้ มีการจัดฝึกอบรมทางด้านการต่าง ให้กับผู้รับการสงเคราะห์ที่อยู่ในที่พักรวมทั้งผู้พิการภายนอกซึ่งอยู่ระหว่างรอรับการสงเคราะห์จากสถานที่แห่งใหม่

นอกจากนี้ยังมีการจัดบริการสนับสนุนบริการด้านต่างๆ อีก 4 ประการคือ

1. ให้บริการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการที่ประสบปัญหาในศูนย์ฯ ช่วยเหลือแนะนำให้รู้จักวางแผนในการแก้ปัญหา รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ข้อจำกัดต่างๆ ให้สามารถอยู่ในชุมชนได้ด้วยดี

2. การบริการทางสังคมและสันติภาพ เพื่อพัฒนาให้คนพิการมีความมั่นใจในตนเอง และอยู่ในสังคมได้ด้วยดีเท่าๆกับรู้จักมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในกลุ่ม จัดให้มีกิจกรรมสันติภาพทั้งในร่ม และกลางแจ้งตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพร่างกายของคนพิการ

3. การบริการทางการแพทย์ ให้การรักษาพยาบาลแก่คนพิการและผู้สูงอายุในศูนย์ฯ ด้านการให้บริการรักษาพยาบาลตามคลินิก หน่วยพยาบาลเคลื่อนที่และแพทย์จากโรงพยาบาลของรัฐ มาให้การักษาพยาบาลที่ศูนย์ฯ และมีการติดตามผลการรักษาผู้เจ็บป่วยที่คลินิกและโรงพยาบาลของทางราชการด้วย

4. การบริการด้านการศึกษาผู้ใหญ่ในเวลายาว จัดให้มีการศึกษานอกระบบในเวลายาว ด้วยความร่วมมือจากกรมการศึกษา ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงส่งเสริมพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาให้แก่ผู้เข้ารับการศึกษาในศูนย์ฯ

การสงเคราะห์คนพิการในประเทศฟิลิปปินส์

จากรายงานการศึกษาดูงานด้านฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการของประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อปี 2524 ของนักศึกษานักบริหารงานประชาสงเคราะห์ รุ่นที่ 4 (ฝ่ายฝึกอบรม, 2524, น. 259-261) พอสรุปได้ว่า ประเทศฟิลิปปินส์มีพระราชบัญญัติสาธารณรัฐ ฉบับที่ 5416 กำหนดว่า “รัฐพึงส่งเสริมงานด้านฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อช่วยเหลือคนพิการได้เข้าสู่สังคมได้เหมือนบุคคลทั่วไป” มีการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูอาชีพแห่งชาติ และคลินิกให้การแนะนำด้านฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในสังกัดกรมฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กระทรวงประชาสงเคราะห์

รัฐบาลฟิลิปปินส์มีนโยบายให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่คนพิการ เช่น แขนขาด ขาขาด พิการจากโรคโปลิโอ ตาบอด ปัญญาอ่อน หูหนวก และกลุ่มที่เป็นปัญหาทางสังคม เช่น ผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ไม่แพร่เชื้อแล้ว ผู้พันโทษ คนขอทาน และผู้ตกพื้นจากยาเสพติด ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงสภาพทางร่างกายจิตใจ และความสามารถของคนพิการให้สามารถเข้าสู่สังคมได้อย่างบุคคลธรรมดา โดยมีการฟื้นฟูอาชีพฝึกอาชีพ และจัดหางานให้ทำตามแผนของแต่ละบุคคล

บริการที่จัดให้คนพิการมีดังต่อไปนี้

1. บริการทางการแพทย์ ให้การรักษาพยาบาล
2. จิตแพทย์ ให้คำแนะนำและประเมินผล

3. นักสังคมสงเคราะห์ สอบประวัติ จัดหางานภายนอก อัตราเฉลี่ยคนพิการ 40 คนต่อ นักสังคมสงเคราะห์ 1 คน

4. บริการฝึกอาชีพให้แก่คนพิการสาขาต่างๆ คือ ตัดเย็บเสื้อผ้า ซ่อมนาฬิกา นวดแผนโบราณ ดนตรี ช่างไม้ ไฟฟ้า วิทยุ โทรทัศน์ เสริมสวย

5. จัดตั้งโรงงานในอารักขา เพื่อช่วยเหลือคนพิการได้มีงานทำและมีรายได้ เช่น ทำพรมเช็ดเท้า จัดสวน หูฟังวิทยุบนเครื่องบิน ทำขนม งานฝีมือ

6. ส่งคนพิการออกไปฝึกงานภายนอก โดยจ่ายค่าพาหนะและค่าอาหารให้

กล่าวโดยสรุปแล้ว การสงเคราะห์คนพิการในต่างประเทศนั้น จะเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านการแพทย์ ด้านสังคม และด้านอาชีพ ในรูปแบบการจัดบริการ ซึ่งอาจจะเน้นตามประเภทของผู้พิการ เพื่อที่จะตอบสนองต่อผู้พิการให้มากที่สุด และหากจะกล่าวถึงการส่งเสริมด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพนั่น ทางรัฐจะจัดให้มีการฝึกอาชีพ ในรูปแบบของศูนย์โดยสร้างเป็นหลักสูตรโดยเน้นความถนัดของผู้พิการ ตลอดถึงการสร้างโรงงานเพื่อที่จะให้ผู้พิการได้ประกอบอาชีพ และในด้านการส่งเสริมให้ผู้พิการได้ประกอบอาชีพนั่น เมื่อได้รับการฝึกอาชีพเสร็จสิ้นนั้น ทางรัฐได้ส่งเสริมโดยออกกฎหมายบังคับใช้โดยให้สถานประกอบการที่มีพนักงานตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดจะต้องรับผู้พิการเข้าทำงานตามอัตราส่วนกฎหมายกำหนด

มีผลทำให้สถานประกอบการรับคนพิการเข้าทำงาน จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมด้านอาชีพต่อคนพิการในต่างประเทศนั้น ประสบความสำเร็จเป็นอันมากก็เนื่องมาจาก การที่ภาครัฐเข้ามาดูแลอย่างจริงจังในด้านการฟื้นฟูอาชีพแก่คนพิการในทุกขั้นตอน รวมทั้งการออกกฎหมายอันเอื้อต่อการได้มีงานทำของพิการ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพปัจจุบันและความต้องการการประกอบอาชีพของคนพิการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาจากงานวิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการประกอบอาชีพปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเรื่องที่ต้องการศึกษาเพื่อเป็นองค์ความรู้ประกอบการศึกษาวิจัยดังนี้

เสรีวัชรฐาราช (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพของคนพิการ : การศึกษาเชิงประเมินของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาดฝน จังหวัดเชียงใหม่ ” และจากการศึกษาพบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพของคนพิการที่ดำเนินโดยกรมประชาสงเคราะห์ประสบผลสำเร็จพอสมควร สามารถพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการที่ดำเนินโดยกรมประชาสงเคราะห์ประสบผลสำเร็จมากพอสมควร สามารถพัฒนาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่ด้อยโอกาสทางด้านอาชีพหรือด้านอื่นๆ ให้มีโอกาสได้ทัดเทียมกับคนปกติในระดับหนึ่ง ซึ่งอาจยังไม่ครอบคลุมถึงคนพิการส่วนใหญ่ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งสาเหตุได้มาจากอัตราเจ้าหน้าที่และจำนวนงบประมาณที่ยังมีจำกัดส่วนความพึงพอใจของคนพิการที่มีต่อการดำเนินงานทางด้านฟื้นฟูอาชีพของประชาสงเคราะห์ที่ผ่านมาส่วนมากจะมีความพึงพอใจกับวิชาชีพที่ได้รับจากการอบรมมาจนสามารถนำไปให้ประกอบอาชีพได้ ทำให้มีรายได้เป็นของตนเอง ไม่ต้องเป็นภาระต่อครอบครัวหรือสังคมในอดีตเหมือนได้ชีวิตมาอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่เคยหมดหวังหรือท้อแท้ในชีวิตที่ต้องเกิดมาเป็นคนพิการ

นิรมล เย็นสุข (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กระบวนการเข้าสู่อาชีพของคนพิการในชุมชนเมือง” พบว่า 1. กระบวนการเข้าสู่อาชีพของคนเมืองประกอบด้วย 4 กลไก คือการรับรู้ข่าวสาร การวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจในการเลือกอาชีพ การทดลองประกอบอาชีพ และการยึดอาชีพเป็นถาวร กลไกเหล่านี้มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันโดยเริ่มจากคนพิการเลือกรับรู้ข่าวสารเกี่ยวข้องกับคนพิการอาชีพต่างๆที่มีอยู่ทั่วไป และอาชีพคนพิการที่ประสบความสำเร็จ การรับรู้ข่าวสารของข้อมูลของคนพิการที่อยู่ในลักษณะบอกเล่ากันแบบปากต่อปากเมื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพนั้นๆแล้ว คนพิการที่ทำกรวิเคราะห์ข่าวสารได้รับการตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพ หลักเกณฑ์การวิเคราะห์คือ เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับความพิการของตนเอง ตรงกับทัศนคติ ความต้องการ ความถนัดและความสามารถของตนเองมีรายได้หรือค่าตอบแทนคุ้มค่า ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และการตัดสินใจเลือกอาชีพเห็นว่าเหมาะสมกับตนเองในเวลานั้น จากนั้นเป็นการปฏิบัติจริงด้วยตนเองทุกขั้นตอนจากการได้รับจากผู้รู้ ผู้ชำนาญตลอดจนเพื่อนที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพนั้นๆ จนกระทั่งคนพิการสามารถประกอบอาชีพนั้นได้โดยลำพังได้คนพิการประกอบอาชีพได้ไประยะหนึ่งแล้วประเมินความเหมาะสมของอาชีพที่ทดลองกับตนเองรวมถึงความคุ้มค่าของรายได้ในการพึ่งพาตนเอง ถ้าผ่านเกณฑ์ดังกล่าวแล้วคนพิการก็ยึดเป็นอาชีพคนพิการถาวรต่อไป แต่หากพบว่าไม่เหมาะสมก็จะเปลี่ยนอาชีพใหม่โดยเริ่มกลับไปใช้กระบวนการตามกลไกที่กล่าวมาอีกครั้ง 2. เจ็อนไข ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่อาชีพของคนพิการทางร่างกายในชุมชนเมืองได้แก่ ปัจจัยด้านตัวผู้พิการเองและความหวังของสังคม ด้านตัวผู้พิการนั้นเป็นเรื่องของการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่อาชีพ โดยต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทยการศึกษา สังคมและอาชีพก่อน เพื่อให้คนพิการมีศักยภาพสูงพอที่จะประกอบอาชีพได้เช่นเดียวกันกับคนปกติ ส่วนความคาดหวังของสังคมนั้นมีอิทธิพลมากกว่าการเข้าสู่สังคมของคนพิการในแง่ของการสร้างกรอบและกำหนดแนวทางให้คนพิการปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดอาชีพให้คนพิการ ถ้าคนพิการไม่เลือกอาชีพตามที่สังคมกำหนดไว้ก็จะได้รับการกีดกัน ขัดขวาง แต่ถ้าคนพิการเลือกอาชีพที่สังคมกำหนดไว้ คนในสังคมก็จะสนับสนุนทำให้คนพิการประสบความสำเร็จมีรายได้ พึ่งพาตนเองได้

วาสนา ตะเภาพงษ์ (2547, น.1-2) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ” พบว่า เจตคติของฝ่ายนายจ้างที่มีต่อการสร้างโอกาสมีงานทำของคนพิการ เห็นด้วยกับการจ้างคนพิการ และค่อนข้างเห็นด้วยกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แต่เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่าฝ่ายนายจ้างค่อนข้างเห็นด้วยและสร้างโอกาสการมีงานทำของแรงงานพิการหรือคนพิการค่อนข้างมีโอกาสดำรงงานในฐานะลูกจ้าง ส่วนที่เป็นเจตคติต่อการจ้างงานคนพิการนั้นมีเจตคติค่อนข้างเห็นด้วยซึ่งเป็นระดับต่ำที่สุดในกลุ่ม นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงกับการควบคุมนโยบายด้านการบริหารบุคคลของสถานประกอบการยังมีเจตคติที่ปิดกั้นโอกาสในการทำงานของคนพิการอยู่ ด้วยเหตุนี้เมื่อพิจารณาถึงนโยบายของสถานประกอบการความยากลำบากในการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ต้องการรับคนพิการ อันเนื่องมาจากผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ว่าจ้างมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการแต่ในทางปฏิบัติแล้วเป็นการยากที่นายจ้างจะจ้างคนพิการเข้าทำงาน

คเชนทร์ ปานสงฆ์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาทิศทางการพัฒนาบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการทางทศวรรษหน้า(พ.ศ. 2549-2558) ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการโดยใช้เทคนิค EDFR” พบว่า สถานการณ์การพัฒนาฟื้นฟูอาชีพคนพิการในปัจจุบันผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าปัจจุบันหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนด้านคนพิการได้ทุ่มเทพัฒนางานบริการคนพิการเกี่ยวกับการฟื้นฟูอาชีพและการจัดสวัสดิการคนพิการอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยเศรษฐกิจของชาติทั้งภาครัฐและเอกชนจึงขาดการดำเนินงานและงบประมาณ อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะคนพิการสำหรับทิศทางการพัฒนาบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในทศวรรษหน้านั้นผู้เชี่ยวชาญจะเห็นว่ไป

ในทิศทางที่พึงประสงค์ กล่าวคือคนพิการได้รับโอกาสศึกษาและเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ความก้าวหน้าทางวิชาการสมัยใหม่ ความเจริญทางเทคโนโลยี การพัฒนาสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนมีนโยบายแผนงานส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการจ้างงานคนพิการมีความก้าวหน้าซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิภาพอันมากต่อการพัฒนาบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในอนาคต

โดยสรุปแล้วในการศึกษาผลงานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศ พบว่าการพัฒนาอาชีพมุ่งเน้นการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยวิธีการที่แตกต่างกันและทั้งผลการวิจัยทั้งไทยและต่างประเทศควรเห็นสมควรเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพคนพิการให้มีความก้าวหน้าเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านข้อจำกัดของความพิการและคนปกติทั่วไป

อย่างไรก็ดีผลงานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศก็มุ่งเน้นคนพิการให้มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบ อาชีพและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีความหมาย